

השידה נמוכות מטפח, הרי גם האויר **ביניהן נמדד ומצטרף** לשיעור יותר מארבעים סאה! עוד מבארת הגמרא היכן דיבר רבי שמעון שזורי על יין. **רב נחמן בר יצחק אמר איין:**

דתנן במסכת טהרות: רבי מאיר אומר: שמן הרי הוא כשאר המשקים המקבלים טומאה, ולפיכך, אם נטמא אפילו מדבר שהוא שני לטומאה הרי הוא בדרגת ראשון לטומאה, משום שגזרו חכמים על המשקין שיהיו "תחילה" לעולם!⁽⁶⁵⁾

החכמים אומרים: אף הרבש נחשב למשקה, וגם בו גזרו חכמים שאפילו אם נטמא משני לטומאה הרי הוא "תחילה" לעולם.

רבי שמעון שזורי אומר: אף היין משקה הוא והרי דרגת טומאתו היא "תחילה" לעולם.

ותמהינן: **מכלל שהוסיף רבי שמעון שזורי על דברי תנא קמא שאף היין חשיב משקה משמע דתנא קמא עצמו סבר כי יין לא חשיב משקה.** והדבר תמוה, האם יתכן מי שיסבור שייך אינו משקה?

ומשנינן: **אימא רבי שמעון אומר: יין בלבד הינו משקה [ואפילו כשהוא קרוש!] ולמעט שמן ודבש שאינם משקין כשהן קרושין! ועל זה אמר רבין בר חנינא משמיה דעולא שפסק רבי חנינא בזה כרבי שמעון שזורי, שדוקא יין קרוש נעשה תחילה ולא שמן ודבש קרושין. [עיי' תוס' שמעמידים**

ורב נחמן בר יצחק אמר: דבריו של רבין בר חנינא נאמרו אדברי רבי שמעון שזורי בדין יין, וכמו שתבאר הגמרא בסמוך.

ותחילה מבארת הגמרא דין שידה.

רב פפא אמר אשידה: דתנן במסכת כלים:

השידה, שהיא ארגז גדול, כיצד מודדים אותה אם היא מכילה יותר מארבעים סאה, ובכך היא יוצאת מתורת כלי ואינה נטמאת?

בית שמאי אומרים: נמדדת מבפנים, אם יש בחללה למעלה מארבעים סאה.

ובית הלל אומרים: נמדדת מבחוץ, שגם עובי הנסרים של כותליה מצטרפים לנפח חללה הפנימי לשיעור של יותר מארבעים סאה.

ומודים אלו ואלו שאין עובי הרגלים שעליהם ניצבת השידה, שעובי הרגלים הוא יותר מעובי הנסרים, וכן אין עובי הלבזבזין [המסגרת שסביב לפיה של השידה].

רבי יוסי אומר: מודים בית שמאי ובית הלל שעובי הרגלים ועובי הלבזבזין כן נמדד, אלא שהאויר שביניהן, בין הרגלים, אין נמדד!

רבי שמעון שזורי אומר: אם היו רגלים של שידה גבוהות מהריצפה טפח, שהוא מקום חשוב בפני עצמו, אין האויר ביניהן של הרגלים נמדד עמה, ואם לאו, שהיו רגלי

65. הטעם מבואר במסכת שבת י"ד ע"ב גזירה משום משקין שנגעו בשרץ שהם ראשון, ובאוכלים לא גזרו כן משום שמשקים עלולין

אכן מדברי הרמב"ם משמע ששמואל פירש דברי ר"ש שזורי שגם הוא עצמו סובר שהולכים אחר גמר פרי ולפי זה מיושבת הקושיא הנ"ל.

הברייתא בקרוש! [66]

את התערובת.

תניא: אמר רבי שמעון שזורי: פעם אחת נתערב לי טבל גמור (67) בחולין מתוקנים, ומדאורייתא בטל הטבל ברוב החולין אלא שגזרו חכמים שטבל שהתערב ברוב חולין הרי הוא חייב מדבריהם בתרומות ומעשרות (68).

ולהפריש מהתערובות עצמה הוא אינו יכול שהרי יש בה חולין מתוקנים, שאי אפשר להפריש עליהם, ושמא לא נכללו הטבל והחולין במידה שוה (69).

ובאתי ושאלתי את רבי טרפון כיצד לתקן

ואמר לי: קח לך מן השוק תבואת דמאי מן עם הארץ, ועשר עליו;

ומבארין: **קסבר רבי שמעון שזורי כי טבל דאורייתא ברובא בטל וחייב המעשרות מן התערובת הוא רק מדרבנן, וביחס לתבואה מן השוק הרי רוב עמי הארץ מעשרים הן, ואם כן התבואה שנלקחה מעם הארץ אינה חייבת בתרומות ומעשרות אלא מדרבנן, והוה ליה המפריש מהדמאי על התערובת כתורם מן הפטור דאורייתא וחייב מדרבנן על הפטור מדאורייתא וחייב מדרבנן (70).**

כן איך מתחיל הדין של דבר שיש לו מתירין, הרי אם יתבטל לא יהיו לו מתירין. והוכיח מזה בשו"ת בית הלוי [ח"ג סימן ל'] שגם באופן שרק על ידי שיאמרו חז"ל שלא יתבטל יהיה לזה דין דבר שיש לו מתירין תקנו שלא יתבטל ע"ש.

69. הקשו הטורי אבן [ר"ה דף יג] והחזו"א [שביעית סימן ז ס"ק י"ח] הרי ר"ש שזורי עצמו סובר שיש בילה כמו ששינינו לעיל בברייתא לגבי פול המצרי ואם כן יכול להפריש מן התערובת. ותירצו שלא רצה להפריש מן התערובת שאז יפריש כמות גדולה גם כשעור החולין ויפסיד בתרומת המעשר כמות גדולה. עוד תירצו שרבי טרפון חולק על ר"ש שזורי וסובר שאין ברירה, ולא רצה ר"ש שזורי לנהוג במקומו של רבי טרפון נגד שיטתו.

70. והקשה המשנה למלך [פ"ה מתרומות הי"ד] שהרי שינינו במסכת דמאי שאין מפרישין מן הדמאי על הדמאי שמא אחד מהם מעושר והשני לא. [ואין בזה היתר של ספק ספיקא

לקבל טומאה שאינן צריכין הכשר כדי לקבל טומאה, אבל אוכלים שאינם מקבלים טומאה אלא אם כן הוכשרו לא גזרו בהם.

66. ובחידושי הגרי"ז מדייק מדברי הרמב"ם שגם בזמן שהוא קרוש יש לו תורת משקה ומ"מ אינו מקבל טומאה משום שאינו ראוי לא לאכילה ולא לשתיה, ע"ש שהאריך.

67. כך פירש רש"י בפירושו השני. ולפירושו הראשון מדובר בדמאי שהתבטל ברוב. וראה במל"מ פ"ה הי"ז מתרומות שמבאר היטב פירוש זה.

68. הטעם שגזרו הוא מפני שלטבל יש לו מתירין [על ידי הפרשה] וכל שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטל. [נדרים נ"ח א'].

אלא שהדברים טעונים הסבר, שהרי מדאורייתא הטבל התבטל ואי אפשר להפריש עליו ממקום אחר, שזה מפריש מן החיוב על הפטור, וגם מדמאי או מנכרי אי אפשר להפריש [לולא הדין שדבר שיש לו מתירין אינו בטל] שה"ז מפריש מן החיוב דרבנן על הפטור, ואם

והוינן בה: ולימא ליה קח תבואה מחשוק מעם הארץ דהוה ליה הפרשה מן הפטור דאורייתא על הפטור דאורייתא.

ומשנינן: קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרין ושמא זה שמכר לו את הפירות לא עישר, והוה ליה חייב מדאורייתא, וטבל המעורב בתערובת פטור הוא מדאורייתא. והרי זו הפרשה מן החיוב על הפטור.

שלח ליה רב יימר בר שלמיא לרב פפא את השאלה הבאה: הא דאמר רבין בר חיננא אמר עולא אמר רבי חנינא הלכה כרבי שמעון שזורי ולא עוד, אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי הלכה כמותו! האם אף בנתערב ליה טבל בחולין פסקינן כרבי שמעון שזורי?

אמר ליה: אין, גם בזה הלכה כמותו!

אמר רב אשי: אמר לי מר זוטרא: קשי בה הקשה על זה רב חנינא מסורא, מה היתה שאלתו של רב יימר בר שלמיא, פשיטא

והוינן בה: והרי ישנה דרך נוספת לתקן את התערובת ולימא ליה רבי טרפון: לך קח תבואה מן העובד כוכבים, שתבואתו פטורה מן התורה וחייבת מדרבנן! (71)

ומשנינן: קסבר רבי טרפון אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע את קדושת הארץ מיד חיוב מעשר של פירותיה, ולכן התבואה הנקנית מן העכו"ם טבל גמור מדאורייתא, ואינו יכול להפריש ממנה על התערובת שאין חיובה אלא מדרבנן, כי הוה ליה כמפריש מן החיוב על הפטור!

[ועיין בתוס' ביחס למירוח העכו"ם שצריך לפטור].

איכא דאמרי הכי אמר ליה רבי טרפון לרבי שמעון שזורי: לך קח תבואה מן העובד כוכבים!

ומבארין: קסבר רבי טרפון יש קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר, והוה ליה הפרשה זו, הפרשה מן הפטור על הפטור.

זה כמפריש מן החיוב על הפטור שלא יאכל עד שיפריש על התרומה עצמה תרו"מ. ותירצו שלא החמירו על תרומת הדמאי כמו שבמפריש מן הדמאי על הדמאי אסרו רק את החולין ולא את התרומה, וראה באחרונים הנ"ל שהרחיבו בזה.

71. לענין הפרשה מעציץ שאינו נקוב על הטבל שהתבטל ברוב, שיטת תוס' בסוגיתנו שאי אפשר להפריש משום שעציץ שאינו נקוב דומה יותר לחיוב מאשר טבל שהתבטל ברוב. ודעת הרא"ש בנדרים דף נ"ח שיכול להפריש גם מעציץ שאינו נקוב, וראה במל"מ פ"ה מתרומות הי"ז מה שכתב בזה.

שבשני גופין אין היתר ספק ספקא רע"א בתשובה ו]. ואם כן גם כאן לא יעשר שמא עישר מן הפטור. ותירץ המל"מ שרק על דבר שיש בו ספק איסור דאורייתא לא יעשר אבל כאן שהטבל אסור רק מדרבנן הקילו שיוכל להפריש מן הדמאי עליו. והקה"י [זרעים סימן ד] הוסיף לבאר שדמאי מלבד הספק דאורייתא יש בו גם "חיוב ודאי" מדרבנן, ולכן יכול לפטור את הטבל. [נדומה לזה כתב החזו"א [שביעית סימן א' סקי"ז], וע"ע במהרש"א פסחים דף ל"ה].

עוד הקשו האחרונים איך הדמאי מותר באכילה אחר הפרשה הרי שמא הוא חיוב והרי

ב-לא

שגם בזה פסקינן כרבי שמעון שזורי. שהרי מי קאמר רב חנינא "הלכה כרבי שמעון שזורי במשנתינו" שמשמע דוקא במשנה הלכה כמותו ולא בברייתא, והרי "כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי הלכה כמותו" קאמר ואם כן גם הלכה זו כלולה בכלל זה!

אמר רב זעירא אמר רב חננאל אמר רב: קרע, שנקרע גליון של ספר תורה מלמעלה למטה או מלמטה למעלה, הבא בשני שיטין בתוך הכתב [ובאופן שלא נקרע הכתב כגון בין האותיות] יתפור את הקרע והספר תורה כשר.

אבל אם נכנס הקרע בשלש שיטין אל יתפור את הקרע, אלא יסלק את היריעה כולה. [משום שאין התפירה הדר. ריב"ש סימן ל']⁽⁷²⁾.

אמר ליה רבה זוטרי לרב אשי: הכי אמר רבי ירמיה מדיפתי משמיה דרבא. הא דאמרינן

שאם נכנס הקרע בשלש אל יתפור, לא אמרין אלא בעתיקתא בקלף ישן שמכוערת בו התפירה. אבל חדתא קלף חדש – לית לן בה!⁽⁷³⁾

והא דאמרינן עתיקתא וחדתא, לא עתיקתא שהוא עתיקתא ממש ולא חדתא שהוא חדתא ממש, אלא הא כיריעה חדשה נחשבת באופן דלא אפיצין שאין הקלף מתוקן בעפצין ואפילו שהוא ישן, והא שנחשב כעתיקתא מיירי אפילו בחדש בדאפיצין כשהקלף מתוקן בעפצין, שאז הקלף שחור ונראה כעתיק⁽⁷⁴⁾.

והני מילי שתופר בספר תורה בגדין של בהמה שרק בהם אפשר לתפור, אבל בגרדין, בחוטי אריגה, לא יתפור!⁽⁷⁵⁾

בעי רב יהודה בר אבא: ספר תורה שהיה בו קרע בגליון שבין דף לדף והיה הקרע מגיע עד כנגד הכתב, והיה שיעור אורכו של

עפוצ, הרי מבואר בכמה מקומות בש"ס שספר תורה שאינו מעופץ פסול. ותיצרו שאם משרים העור בסיד אין צריך לעפץ. אכן לדברי הרמב"ם שהפירוש בלא עפיצין שהעפוצ ישן ואינו ניכר, לא קשה. [הגר"א סימן ר"פ סק"א].

75. הריב"ש [סימן ל'] מפרש שזה מכלל ההלכה למשה מסיני שספר תורה נתפר בגדין [כמבואר בירושלמי במגילה]. אולם בשו"ת הרא"ש [כלל ג' סימן יא] כתב שהדין שספר תורה נתפר בגיד נאמר רק על תפירת היריעות זו לזו, אבל בקרע שהתפירה באה רק לתקן הקלף אפשר לתפור גם במשי. ולפי זה אין לפרש בסוגיתנו כדברי הריב"ש, אלא צריך לומר שהוא דין בפנ"ע שלא יתפור בגרדין שאין זו הדר. אלא שצריך עדין להבין מהו החילוק בין חוטי

72. וכל זמן שלא תפר, הב"ח פוסל, והט"ז [סימן ר"פ ס"ק א'] מכשיר.

73. בפשטות משמע שבקלף חדש מותר גם בארבע וחמש שיטין, אכן הריב"ש [סימן ל'] כתב שרק בשלש שיטין מותר, אבל בארבע אין זה הדר אפילו בקלף חדש. וראה בנקודות הכסף סימן ר"פ שהביא שהרשב"ש העיד שהריב"ש חזר בו ומכשיר אפילו ביותר משלש שיטין.

74. כך פירש רש"י, הרמב"ם פסק להיפך שבקלף מעופץ פירוש שניכר עיפוצו מותר. ובאינו מעופץ פירוש שהוא ישן כל כך עד שאין עפוצו ניכר אסור שאז עלולה התפירה להיקרע. והנה התוס' הקשו איך יתכן ספר תורה בלי